

1573914

готовлено до 250-річчя с. Волоське

ВОЛОСЬКИЙ ЧАСОПИС

Село Волоське Дніпропетровської області засноване в 1769 (за іншими джерелами – в 1770) році. Розташоване Волоське на березі Дніпра, у легендарних місцях. Тут ревіли дніпрові пороги (Сурський та Лоханський), знаходилася знаменита скеля Богатир. На цих землях люди оселялися з первісних часів, про що свідчать численні археологічні пам'ятки. 1769-1770 року флотилія Данила Третяка розгромила на Кінбурнській косі самого кримського хана! Запорожці вивели на берег 673 визволених від хана бранців, в основному, волохи (румуні) і євреї. Звільнених волохів було вирішено поселити біля гирла річки Сури. Нове поселення так і назвали Волоське. В книзі подано історичні матеріали, спогади жителів про різні важкі часи, про вбрання, про розкопки, про розвиток громади, бібліографічні дані найбільш відомих людей, що в ньому народилися, або мають походження звідси. Також подані легенди, вірші, пісні, що вже стали народними.

Зміст

ВСТУП	6
Розділ 1. ІСТОРИЧНА ХРОНІКА ВОЛОСЬКОГО	8
1.1. Козаки поселяють волохів, або ж початок села Волоського	9
1.2. Історична хроніка с. Волоського	12
Розділ 2. ІСТОРІЯ ВОЛОСЬКОГО	48
2.1. Питома вага волохів на Катеринославщині	49
2.2. Запорожці сподівалися на викуп за полонених волохів?	50
2.3. В центрі епідемії	50
2.4. Волоське і Ямбург: із історії сусідства	52
2.5. Хто вибирав у Державну Думу?	53
2.6. Із історії волоських прізвищ	53
2.7. Волоська топоніміка	61
2.8. Статут товариства тверезості, відкритого при Преображенській Церкві с. Волоського Катеринославського повіту	63
2.9. Що робила у Волоському правнучка гетьмана Самойловича?	64
2.10. Експедиція 2010 року на береги Дніпра	65
2.11. Із скарбниці спогадів про село Волоське. Про волохів і особливості їх побуту	67
Розділ 3. ІСТОРІЯ В ОСОБАХ	70
3.1. Волоські отамани, волосні старшини та старости (1776-1911)	71
3.2. Земські лікарі у Волоському	71
3.3. Як селяни «писалися на землю»	72
3.4. Відомі уродженці с. Волоське	78
3.5. На роздоріжжі всіх оцих світів	99
3.6. Зникла грамота	104
3.7. Уродженці с. Волоського, безвинно розстріляні працівниками НКВС у 1938 році	106
3.8. Розповідає Антоніна Онисимівна Івлєва (в дівоцтві Магро)	110
3.9. Про Бирсанів	112
3.10. «Відчуваю в собі поклик крові прабабусі Зіни...»	114
Розділ 4. ДІАЛЕКТ ВОЛОСЬКОГО	118
Розділ 5. ТРАДИЦІЙНЕ ВБРАННЯ ТА ВИШИВКА НА СОРОЧКАХ ЖИТЕЛІВ СЕЛА ВОЛОСЬКЕ І ОКОЛИЦЬ	128
Розділ 6. КУРГАНИ	136
6.1. З Ермітажу – на Дніпрові пороги	137
6.2. Волоське з темряви віків	145
6.3. Археологічні пам'ятки кам'яної доби (палеоліту – мезоліту – неоліту)	148
6.4. Пам'ятки кам'яної доби енеоліту (мідно-кам'яна доба, кінець V – початок III тис. до н. е.)	154
6.5. Археологічні пам'ятки бронзової доби (III тис. до н. е. – IX ст. до н. е.)	157
6.6. Пам'ятки залізної доби (IX/X ст. до н. е. – початок I тис. н. е.)	162
6.7. Пам'ятки I тис. н. е.	164
6.8. Ранні слов'яни у Дніпровському надпоріжжі (V-VII ст.)	165
Розділ 7. ПОРОГИ	168
7.1. Як це було до будівництва ДніпроГЕСу	169
7.2. З археологом Іваном Левицьким до гирла р. Сури	172
7.3. З розповідей мешканців с. Волоське	179
Розділ 8. ГОСПОДАРІ СЕЛА ДО РЕВОЛЮЦІЇ	180
8.1. Мовою документів	181

8.2. Висновок Губернської Земської Управи	182
8.3. Прохання Волосного старшини Волоської волості селянина Якова Пилипова Чабана	183
8.4. Болгари у Волоському	185
8.5. Купці Зверєви	186
8.6. Із заміток Віктора Яковича Берелета (1938-2015)	186
8.7. Селянська драма	189
Розділ 9. ВОЛОСЬКЕ В РОКИ І СВІТОВОЇ ВІЙНИ.	
ДОВОЄННІ ЖИТТЄВІ ОБСТАВИНИ СЕЛЯН ВОЛОСЬКОГО	190
Розділ 10. ВОЛОСЬКЕ ПІД ЧАС ГОЛОДОМОРУ	202
Розділ 11. ВОЛОСЬКЕ У ІІ СВІТОВІЙ ВІЙНІ	222
Розділ 12. ВОЛОСЬКИЙ ХРАМ. РЕЛІГІЙНА ІСТОРІЯ	254
12.1. Перші волоські священики: хто вони?	255
12.2. Освячував храм і... гнобив волохів. Деякі сторінки із життя протопопа Федора Фомича	259
12.3. Ректор духовної семінарії на берегах Дніпра	265
12.4. Про стан сектантства у Волоському приході Катеринославського повіту. (Записка священика о. Федора Балабанова від 4 червня 1897 року)	267
12.5. Василь Строменко про Волоське	271
12.6. Церковні старости за 45 років перед революцією (1872-1917)	273
12.7. Священики с. Волоського	274
12.8. Родовід волоської матушки	284
12.9. Передреволюційні священики с. Волоського (1916)	284
12.10. Сповідь штундиста Косьми, який розкався	285
12.11. Історія православного храму у Волоському	289
Розділ 13. КАРТА ВОЛОСЬКИХ ПАМ'ЯТОК	292
Розділ 14. ВОЛОСЬКЕ З 1945 РОКУ ДО 2016 РОКУ	294
14.1. Керівництво організаціями Волоського при СРСР та до сьогодні	295
14.2. Кіловчуки не продаються	296
14.3. Післявоєнне життя	298
Розділ 15. «ВОЛОСЬКА ДІАСПОРА»	336
15.1. Жителі с. Василівка: «Наше коріння у Волоському»	337
15.2. Волохи села Дніпровського	340
15.3. Степан Морар у Франції	344
15.4. Перша Олімпійська чемпіонка Незалежної України Оксана Баюл – нащадок волохів Придніпров'я	344
15.5. Волоське – колиска Лікнепу	350
15.6. Діти, як квіти: полий, то ростимуть. Переселення з Волоського до сіл Дніпромихайлівка та Дніпрельстан	367
Розділ 16. ЛЕГЕНДИ	370
Розділ 17. КАЗКИ ПРО ВОЛОСЬКЕ	376
Розділ 18. ЦЕРКОВНІ МЕТРИКИ	384
Розділ 19. СЕЛО ВОЛОСЬКЕ У ХХІ СТ	404
Розділ 20. ПРИРОДА	412
Розділ 21. СИМВОЛІКА	414
Розділ 22. ЯК МИ СВЯТКУВАЛИ 250-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ ВОЛОСЬКОГО	416
22.1. Виставка в Історичному музеї	417
22.2. Святування Ювілею	428
ДОДАТОК	432